

ERKÖLCSI ILLÚZIÓK ÉS POLITIKAI REALITÁSOK

„A magyar tudomány 1948-ban majd megállapítja azt, hogy Magyarországot 1938-ban még meg lehetett volna menteni.”
(Gróf Teleki Pál, kultuszminiszter, 1938. késo oszén)

Az a helyzet, amelyben Magyarország megmentésre szorult, történelmének legvévészterhesebb időszaka – beszámítva a török-tatárt is –, de minden külső veszedelemnél nagyobb a belső védtelenség, aminek oka egyetlen szóval: oligarchia.

A helyzet: 3,3 millió hektár nagybirtok, 2000 hektár átlagos mérettel – az ország területének egyharmada – kevesebb, mint ezer család tulajdonában. Európában ilyen nincsen sehhol. 1,1 millió törpebirtok, átlagosan 1 hektár mérettel. Itt él és gazdálkodik Matolcsy Mátyás halhatatlanná vált hasonlatával a *hárommillió koldus*.

A magyarországi ingó tőke 40 %-a egyetlen család birtokában van, akik ezt a Labor Bizalmi Rt.-n keresztül egységes konszerntokékként kezelik. Ilyen arányú gazdasági koncentráció az egész világon nincs.

A család – elsősorban házasság révén – összefonódott rokonsága a Weiss-Chorin-Kornfeld-Mauthner családoknak. Valószínűsíthető, hogy épp a tőkekoncentráció motívuma játszhatott itt szerepet, akárcsak a középkori királyi dinasztiák házasságaiban az országszerzés.

Ez az irdatlan arányú nagytőke egyébiránt a Trianon utáni „védővamos” Európa magyar gazdaságpolitikájának következménye, és nagyobbik részében 1920 után halmozódott fel. Erre a helyzetre vonatkozik József Attila költői kérdése:

*Mért nem a munkás védelmére
gyámolítják a gyáripárt?*

A politikai hatalom teljessége a különböző gazdasági monopóliumok kezében van, s ezek előrelátó módon összeépültek az országot a háborúvesztés után konszolidáló Szegedi Hatalommal. A politikai ellenzék tökéletes outsider-szerepben van, amit már a társadalom szerkezete és a hatalomgyakorlás kifinomult mechanizmusa is biztosít.

Épeszu magyar pedig a harmincas évek végén nem kezd olyan akcióba, ami az államrendet fenyegetné, még ha e renddel nem túlzottan elégedett is. Forradalommal a szélsőjobb fenyegetőzik, s nem nehéz tudni, hogy ki áll mögöttük.

Van tehát egy ország, amelynek lakói nagyrészt kisémmizettek, és saját sorsukat kizárólag passzívan élhetik át. És van egy történelmi kihívás, amely a pusztá megmaradásunk érdekében az emberek maximális aktivitását és józan ítélőképességét igényelné. Valószínűleg erre a helyzetre vonatkozik Teleki Pál idézett mondata.

Ha tehát a társadalom nem mozdulhat meg, sőt nem is kívánatos egy földindulás, de mégis döntő reformokra van szükség, úgy azok csakis felülről jöhetnek. Akik hatalmon vannak, azt önként megoszthatnák a népükkel.

Nem olyan abszurdum ez. Volt is már ilyen: 1848 tavaszán a nemesség – privilégiumairól önként lemondva – egyetlen lépéssel létrehozta azt a polgári Magyarországot, amit csak az Egyesült Európai Reakció volt képes eltaposni.

A történelem nem ismeri azt a kérdést, hogy *mi lett volna, ha...?* Nézzük mégis; egyáltalán mi lehetett volna?

Mivel a dolog csakis az önkéntesség (önkorlátozás) elvén működhet, kiindulópontunk: *jedem das seine*.

A Névtelen Magyar

A békeszerződés óta annyi nagy név hirdetett meg később kipukkadt reformokat, hogy a harmincas évek végére a nevek mind kompromittálódtak, és így lett az égetően szükséges reformkísérlet – Kiss István ötlete nyomán – *a név nélkülihez* címezve.

A reform lényege az lett volna, hogy a fenyegető új világháború eloestéjén a magyar parasztot ellássa saját tulajdona védelmének motivációjával.

Az így nyerhető erő nem csekély; Napóleon sasait is egy ilyen tulajdonos paraszthadsereg röptette a fél világ ellen. Ami meg minket illet: történelmi országunk kétharmadát nem a trianoni békediktátum vitte el végérvényesen, hanem az a földosztás, amit az utódállamok sürgősen megcsináltak, véglegesen saját polgáraikká téve az új tulajdonosokat.

A tervzetet a következő volt: az 500 hold (300 hektár) fölötti birtokokat angyrészt haszonbérbe adni. A dolog nem áll példa nélkül. A múlt század vége felé, egy sor megoldatlan, és egyre kínosabbá éleződő szociális feszültség után a klánok Skóciájában egy efféle reformot vezettek be, és ez a mai napig működik. (A bérleti jog örökölheto is.)

A földbérloket persze tőkésíteni kell.

Magyarországon tőkefölösleg volt, és földrészünk háborús készülődése tartós agrárkonjunktúrát ígért. (Ez volt az egyedüli kedvező prognózis, ami valóban be is jött.) az eljárás tehát még gazdaságilag sem tűnt észszerűtlennek, még akkor se, ha a *kert-Magyarország* gondolatát – ki nem próbált utópiaként – egyelőre kikapcsoljuk a képből.

Az Anschluss és München kiváltotta pánikot azonban a reformmozgalom elszalasztotta. Az összegyűjtött alapozó anyagot ellenben a Táj- és Népkutató Intézet legalább kiállította, s nem csekély botrányt kavart vele. Purgly Emil, az Országos Magyar Gazdálkodó Egyesület (OMGE), a nagybirtok ezen nagyhatalmú érdekvédelmi szervezetének vezetősi tagja konsternálódva látta saját birtokait felosztva a térképeken.

Így azután sógora, aki ezidőtájt Magyarország kormányzója volt, nagy rádióbeszédben ítélte el a földosztást,

elvégezvén az alábbi matematikai műveletet: mivel az országnak kilencmillió lakosa van, és ugyanennyi hold a termőterület, „igazságos” földosztás esetén egy emberre egy hold esnék. Meg lehetne abból élni? Ugyan, kérem! Így hát a Létező Világ egyben a Lehetséges Legjobb is. (Hallani fogjuk még ezt...)

Esterházy János, a csehszlovák Felvidékről, ahol a földreformot már rég megcsinálták, írt egy reformpárti levelet, mondván, hogy ez végeredményben még neki is jó volt. A hatalmas földbirtokkal rendelkező katolikus egyház reformerei is megmozdultak, de a hercegprímást a dologról maga a kormányzó beszélte le, mondván: nem illik az Egyháznak „revolverezni” a földbirtokosokat... (Ez volt különben a válasz az Esterházy-levéltre is.) Teleki pedig bezáratta a kiállítást, noha ez csak gesztus volt, mert egy nappal a kitűzött zárás előtt történt (1938. December 9.) Maga Teleki mindenestre látványosan elhatárolta magát a reformtól és a kiállítástól – Kiss István szerint azért, mert birtoktalan lévén, nem tehetette meg azt a morális gesztust, mint hajdan Károlyi Mihály, aki tüntetőleg a saját birtokát kezdte el osztani. Igaz, Telekinek akkor még hatalma sem volt hozzá, mert csak a következő év tavaszán lett miniszterelnök.

A nagybirtokosok tehát kivédtek a birtokukat fenyegető veszedelmet, és azáltal nyertek öt évet, mielőtt végképp a történelem süllyesztőjébe kerültek volna.

A zsidóság két útja

Hogy minő kés szegezódik az európai zsidóság torkának, azt már mindenki látta. Volt azonban egy ember – Tábor Béla – aki úgy gondolta, hogy ennek elhárítására nem paktumokhoz és államközi egyezségekhez, hanem Isten igazságához kell folyamodni. Megírta ezért az első zsidótörvény és a ki tudja, miféle, eztán várható borzalmak árnyékában fenti című könyvét. (A cím Mózes Ötödik Könyve egy részletének parafrázisa: *Elébed tettem életet és halált. Válaszd az életet.*)

A könyv, a század egyik morális alapműve, elsősorban a Tízparancsolatot értelmezi. Nem morálprédikáció formájában, hanem a személyes megszólítottágnak abból a nézőpontjából, amit a modern perszonalista filozófia és teológia képvisel. Teszi ezt a klasszikus zsidó szellemnek azzal a korunkra életfontosságúvá vált sajátosságával, ami nem ismeri el a praxistól elszakított elméletet.

Nem feladatunk itt e könyv méltatása, de ide tartozik az a terv, amit a Törvény megvalósítására felvázol. Hát ez nem akármilyen. Homlokegyenest szembenáll minden úgynevezett józan emberi megfontolással.

Minden más véleménnyel szemben úgy látjuk, hogy a gazdaság kérdésében a magyarság és a magyar zsidóság legvitálisabb érdekei egybeesnek. A zsidóság számára a gazdaság a zsidó szellem zsekütcáját jelentette; funkciója az volt, hogy a zsidóságot elfordítsa a zsidó szellemtől. A nemzsidó magyarság felébredő gazdasági érdeklődése viszont ellenkező irányba mutat. Fokozott gazdasági

érdeklődése emelkedés, szellemi vitalitás jele, úgy, mint annak idején a görögöknél, angoloknál vagy a németeknél volt. Emellett ma a magyarság számára nyitva áll az út, hogy a gazdaság és a munka mindig meglévő egybeszőződésén belül a munka szerepét tegye dominálóvá, tehát olyan magyar gazdaságot építsen fel, amelyben az ember az úr a gazdaság felett.

A felfelé törekvő magyarságnak sikerülhet az, ami a hanyatló zsidóságnak nem sikerülhetett: a gazdaságot eszközzé tenni, vagyis újra munkává emelni. Ezzel szemben a zsidóság számára, amely úgy elmerült a gazdaságban, hogy a beléfulladás veszélye fenyegeti, az önkialakító erőfeszítés lehetősége az ellenkező irányban rejlik. A zsidóságnak ki kell találnia a gazdaságból. Azok a törekvések, amelyek ki akarják szorítani a zsidóságot a magyar gazdaságból, valóban veszélyesek a zsidóságra, de nem azért, mert gazdasági pozícióit veszélyeztetik, hanem azért, mert kívülről kényszerítik rá azt, amire önként kellene vállalkoznia.

Ha idáig el tud jutni a magyar zsidóság, kezében van a varázspálca, amellyel minden napi kérdését is megoldhatja. Megszabadul terméketlen és megalázó belső konfliktusaitól, és kiegyensúlyozott öntudattal élhet környezetében, mert önérzete csak annak lehet, aki megtalálta helyét a nap alatt – aki megtalálta hivatását. S ha a magyar zsidóság megtalálta hivatását, egyszerre szertefoszlik a rémkép, amit ma még annyian tartanak a zsidókérdés egyedüli valóságának: a zsidókérdés, mint kenyérvkérdés.

(Az idézet messze nem képviseli a könyv szellemiségének egészét, de jelen mondanivalónkhoz ez kapcsolódik belőle a legszorosabban.)

Tábor nem beszél arról, hogy a tényleges realizációt milyen módon képzele. Valószínű azonban a tények ismeretében, valamint a szociális igazság iránti elkötelezettsége alapján (felforgatás vádjával egy ízben le is tartóztatták és évekig rendőri felügyelet alatt állt), hogy a tőketulajdonnak valaminő „munkavállalói részvény”-szerű lebontására gondolhatott.

Ez akkoriban igen forradalmi újdonság volt, aligha meg nem vádolták volna miatta kommunizmussal (hogy mennyire oktalanul, annak csak mi vagyunk *post festum* megmondható), és legfeljebb egy Röpkének juthatott ilyesmi az eszébe. De másfél évtized múlva már ez a Nyugat egyik stabilizáló tényezője; a mai Amerikában például ilyen a teljes tőke negyedrésze. Nem kétséges, hogy Magyarországot is stabilizálta volna, megteremtve az önmagáért felelős társadalom gazdasági (és morális!) alappilléreit. És persze kifogva minden szelet a szélsőséges uszítások vitorláiból, amelyeknek fő hivatkozása éppen ez az irdatlan vagyoni egyenlőtlenség volt.

A Család meglehetősen különbözött a nyilas *judeophloto-krata* és a kommunista *népnyúzó burzsuj* torzképeitől. Ellenkezőleg: a hatalmukkal bizonyos fokig arányos felelősségtudat, szociális érzék, kulturáltság és nemzeti elkötelezettség jellemezte őket – annyit bizvást elmondhatunk, hogy semmivel sem voltak rosszabbak a politikai hatalom birtokosainál. Ez azonban mit sem változtat azon a tényen, hogy a kezükben irtatlan gazdasági hatalom összpontosult. Valószínűleg nagyrészt istenfélő emberek is voltak. De ha Tábor Béla könyve netán a kezükbe került, bizonyosan éppúgy megmosolyogják, és korszerűtlennek vélik, mint az majd a második kiadással történik. Hiszen tudvalévő, hogy más a Biblia elvárása, és más az élet valósága. Munkárszervény? Ugyan, kérem...

Mivel azonban a fenyegetettség valóságos, mégiscsak tenni kell valamit. És kitalálták Aladárt.

A zsidótörvények korában így nevezték azon törzsökös arisztokratákat, akikből egy szempillantás alatt főrésvényesek, vezérigazgatók és hasonlók lettek, ily módon adva a vagyonnak korszerűen „árja” színezetet. Nem volt ez semmi; millió pengőket lehetett eképpen leakasztani, és persze annyi esze csak volt, hogy ne szóljon bele olyasmibe, amihez nem ért. Az viszont joggal volt várható, hogy válsághelyzetben majd védelmezni fogja a millióit.

Ámde a licitáláson mások is részt vehetnek... Így hát Aladár ide vagy oda, '44-ben mégis bejöttek a nácik. Rádásul ez a megszállás katonailag nagyrészt blöff volt csupán; ezidőtájt a Wehrmacht már rég nem rendelkezett a szükséges túlerővel. Viszont a magyar hadsereg vezetése mégsem akart ellenük harcolni, és így csúszott ki a helyzet a miniszterelnök kezéből.

Ó, Aladár, Aladár,
Hajad nem fekete már...

– ahogy a hajdani sláger mondotta. A zsidó nagytőke az Eichmann-kommandó „rábeszélésére” villámgyorsan német tulajdonba ment át, s mint ilyet, a háború végén Sztálin sajátította ki. A magyar állam az ötvenes években vásárolta vissza szovjet tulajdonból, s ráment az éves nemzeti összterméknek úgy a negyedrésze. Szép csemege a jogászoknak az ügy fordulatain vitatkozni. Magyarország mindenestre ezen az egyetlen tranzakción is világháborúnyit vesztett; a gyáriparának közel a felét.

Az idő rövidsége, meg talán önnön pénzügyi járatlansága meggátolta Eichmann-t abban, hogy leszámítolja a nagybirtokoktól terhelő jelzálogot, mely esetben a magyar földnek is közel a fele német tulajdonba ment volna át. Többnyire „zsidó majoritású” bankok voltak ugyanis a hitelezők. Egy év múlva eképpen hadizsákmány gyanánt az is Sztáliné lett volna.

Szerencsére ma már csak találgathatjuk, hogy mit kezdett volna vele. Mert tartok tőle, hogy lettek volna ötletei, és nem elsősorban a magyar agrárproletariátus földhöz juttatása...

A jelen mindig csak egy pillanat, de itt hozott döntéseink mégis meghatározzák a jövőt. A történelem úgy tanítója az életnek, hogy megmutatja: bizonyos típusú döntéseknek régebben mi volt az eredményük. Aki a jelenben ugyanúgy készül dönteni, és mégis eredményt vár tőle, az kevésbé hivatkozhat az észszerűsége, mint a vakhitre.

Miért van az, hogy csak megtévesztést és aljasságot fogadnak el módszerként olyan emberek, akik máskülönben átlagos emberi mérce szerint tisztességesek és józan ítélőképességűek? Ha legalább gazemberek vagy tébolyodottak lennének, megértenénk őket. De ezek csak akkor vakulnak meg és bolondulnak meg, amikor a hatalmukról van szó – és még ezt a hatalmat is nagyrészt „jóra” kívánják fordítani! A Mammon hármasság attribútuma – Szabó Lajos tömör összefoglalásával – hazugság, erőszak, kizsákmányolás – és mégis, midőn ellene nyilvánvaló önvédelemből cselekedni kell, ugyanahhoz folyamodnak, és beszámíthatatlannak tekintik azt, aki mást tanácsol. *Nem politikus* – ami az ő nyelvükön annyit tesz: *nem e világból való, hagyjuk, botorság*. Ellentétben a mi mélységes, evilági bölcsességünkkel...

Különben végül is tudnak nagystílusúak lenni. Eichmannnak egy szóra odaadták mindazt, sőt sokkal többet, mint amit a munkásaiknak odaadni eszükbe se jutott. Életük hátralévő szakaszában se sajnálkoztak amiatt, hogy így elveszítették az irtatlan vagyont és hatalmat. A földönfutóvá vált és meghurcolt grófok is olyposzi derűvel lakoztak a számukra kijelölt kutyaóiban.

Talán morfondíroztak néha azon, hogy miért lesz egyre rosszabb ez a világ...

Felhasznált irodalom:

- Isztray Botond: *Egy elhallgatott könyvről* (kézirat, 1991)
 József Attila: *Hazám* (1936)
 Kállay Miklós emlékiratai (Budapest, 1991)
 Kiss István: *Visszaemlékezés a Táj- és Népkutató Központ kiállítására* (Etnographia, 1984)
 Kiss István: a kiállításnak *Az ingó tőke urai* című, saját összeállításában készült tablója alapján
 Kovács Imre: *A Márciusi Front* (New Brunswick, USA, 1980)
 Magyarország Statisztikai Évkönyve, 1938
 Ránki György: *1944. március 19.* (Budapest, 1989)
 Szabó Lajos: *Vezess vagy kövess!* (Életünk, Szombathely, 1989/9)
 Tábor Ádám közlése alapján
 Tábor Béla: *A zsidóság két útja* (Budapest, 1939, 1990)